

LAUSUNTO

Ministeriön viite:
SMDno-2016-1495

Sisäministeriölle

15.12.2017

Suomen Punaisen Ristin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi pelastuslain ja eräiden muiden siihen läheisesti liittyvien lakien muuttamisesta

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi pelastuslain ja eräiden muiden siihen läheisesti liittyvien lakien muuttamisesta.

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla Tasavallan presidentin asetuksella (811/2005). Suomen Punaisen Ristin tehtävänä on tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrien suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 ja niitä täydentäviin kahteen lisäpöytäkirjaan vuodelta 1977.

Osallistuminen pelastustoimintaan

Säädösten perusteella pelastustoimintaan ja siihen varautumiseen liittyen Suomen Punainen Risti mm. ylläpitää ja vahvistaa auttamisvalmiutta ja harjoittaa humanitaarista avustustoimintaa, harjoittaa ensiaputoimintaa ja -koulutusta sekä veripalvelutoimintaa, harjoittaa ja kehittää osaltaan terveyden, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa sekä toimii yhteistyössä kansainvälisen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen keskuselinten sekä muiden maiden kansallisten yhdistysten kanssa.

Lakiin perustuvien tehtäviensä lisäksi Suomen Punainen Risti toimii Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) koordinaattorina. Vapepan tehtävänä on tukea viranomaisia erityisesti paljon pelastushenkilöstöä vaativissa tehtävissä. Näissä tilanteissa Vapepa ja sen 52 jäsenjärjestön koulutetut vapaaehtoiset toimivat pyydettyinä yhteistyössä viranomaisten kanssa, täydentäen ja tukien poliisi-, pelastus sekä sosiaali- ja terveysviranomaisia. Vapepa-koordinaation kautta on eri järjestöissä toimivien vapaaehtoisten auttamistoiminnalle luotu yhtenäinen ja organisoitu tapa toimia viranomaisen tukena. Koordinaation tavoitteena on varmistaa, että viranomaisilla on tarvittaessa häiriö- ja onnettomuustilanteissa sovittuihin hälytystehtäviin käytettävissä valtakunnallisesti kattava ja toimintavalmis osaavien vapaaehtoisten verkosto.



Pelastustoimintaan osallistuvat muut pelastusalalla toimivat yhteisöt

Suomalainen kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli perustuu eri toimijoiden mukaan ottamiseen mahdollisimman kattavasti turvallisuuteen ja myös pelastustoimeen liittyviin tehtäviin. Valtioneuvoston periaatepäätöksellä annettu yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 (YTS), sisältää strategisena tehtävänä vapaaehtoistoiminnan edistämisen (strateginen tehtävä 56), jonka tavoitteena on turvata elintärkeisiin toimintoihin liittyvän vapaaehtoisressusin olemassaolo ja elinvoimaisuus. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää sitä, että myös viranomaiset nostavat esiin vapaaehtoistoimintaa ja tunnustavat toiminnan merkityksen turvallisuuden ja yhteisöjen hyvinvoinnin varmistajana. Lainsäädännön, strategioiden ja politiikkaohjelmien valmistelussa ja toimeenpanossa tulee jatkossakin huomioida järjestöjen toiminta.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että **lainsäädäntö ohjaa alan toimintaa siten, että ihmisten auttamisessa käytetään tehokkaasti kaikkia olemassa olevia resursseja mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla**. Esimerkiksi pelastusalalla toimivien yhteisöjen huomiointi nykyistä laaja-alaisemmin kaikissa keskeisissä yhteistoimintajärjestelyissä, kuten hälytysjärjestelmissä, operatiivisessa toiminnassa, tilannekuvan ylläpidossa ja päivittämisessä sekä raportoinnissa on tämän tavoitteen mukaisesti tärkeää.

Pelastuslakiin esitetään muutosta, jonka mukaan pelastustoimen järjestämisestä vastaa jatkossa maakunta. Pelastustoimen organisaatiosta, järjestämisestä, tuottamisesta, valvonnasta ja ohjauksesta säädetään näin jatkossa maakuntalaissa ja laissa pelastustoimen järjestämisestä. Nykyisen pelastuslain 25§, jossa säädetään, että alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan, kumottaisiin. Kumottavaa pykälää vastaava säännös on kuitenkin sisällytetty hallituksen esitykseen laiksi pelastustoimen järjestämisestä (HE 16/2017, 4§), mikä on tärkeää. **Pelastuslain nykyisiin 51§ ja 52§:iin koskien vapaaehtoistoimintaa sekä vapaaehtoistoiminnan edistämistä ei esitetä muutoksia, mitä Suomen Punainen Risti pitää hyvänä.**

Suomen Punainen Risti haluaa korostaa sitä, että jatkossakin sopimushenkilöstö tai muu pelastusalalla toimiva yhteisö ymmärretään pelastuslain sekä pelastustoimen järjestämislain soveltamisessa laaja-alaisesti niin, että yhteistyö pelastustoiminnassa mukana olevien "muiden yhteisöjen" ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa on mahdollista. **Olisi toivottavaa, että lainsäätäjät ohjaisi vielä selkeämmin pelastuslaitoksia huomioimaan pelastustoiminnassa mukana olevien yhteisöjen (myös muiden kuin palokuntien) valmiudet ja toimintamahdollisuudet kaikessa toiminnassaan, kuten hälytyksellisessä toiminnassa, valmiussuunnittelussa ja varautumisessa väestönsuojeluun.**

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja ottaen huomioon valtioneuvoston strategisen tason linjaus mahdollisimman kattavasta vapaaehtoistoiminnan huomioi-

misesta ja käytöstä jatkossakin, **Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että pelastusalan sopimuksellisuutta kehitetään niin, että se tukee systemaattisesti myös pelastusalan muiden yhteisöjen ja vapaaehtoissektorin laajempaa hyödyntämistä osana pelastuslaitosten varautumista ja operatiivista toimintaa. Lainsäätäjän olisi mahdollista esimerkiksi lain esitöissä ohjata alan toimintaa tähän suuntaan.**

Koulutus ja yhdenmukaisen osaamisen varmistaminen

Laki Pelastusopistosta määrittäisi jatkossa opiston rooliksi tarjota varautumiskoulutusta normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Vastaavaa koulutusta on järjestetty Pelastusopiston toimesta joitakin vuosia aikaisemmin, ja siitä on ollut hyviä kokemuksia. Esityksen mukaan Pelastusopisto vastaisi pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelmien vahvistamisen lisäksi niiden valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä sekä kouluttaja-koulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta ja opetusmateriaalin tuottamisesta. **Suomen Punainen Risti kannattaa ehdotettua muutosta.**

Laissa tulisi kuitenkin pelastustoimen sivutoimisen ja sopimushenkilöstön lisäksi – etenkin mikäli sopimushenkilöstöä ei ole laissa määritelty laajasti – huomioida ja varmistaa myös muiden pelastustoimea kiinteästi tukevien järjestöjen henkilöstön ja vapaaehtoisten koulutus yhteisten varautumiseen liittyvien teemojen osalta. Esimerkiksi Vapaaehtoisen pelastuspalvelun koordinaatio- ja jäsenjärjestöjen henkilökunnalle ja keskeisille vapaaehtoisille tulisi taata mahdollisuus osallistua Pelastusopiston varautumista koskeviin koulutuksiin. Nyt esitetyssä muodossa Pelastusopistolla ei ole velvollisuutta huolehtia vapaaehtoissektorin varautumiskoulutuksesta. **Viranomaisten ja järjestötoimijoiden yhdenmukainen varautumiskoulutus parantaisi oleellisesti järjestöjen toimintaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa viranomaisten tukena. Sisäisen turvallisuuden strategian painotus järjestöjen huomiomiseksi sekä tuleva maakunnallinen varautumismekanismi antavat selkeän perustan Pelastusopistolle tarjota nykyistä laaja-alaisempaa koulutusta kolmannen sektorin toimijoille.** On tärkeää, että lainsäätaja ohjaa Pelastusopistoa sekä muita alan keskeisiä toimijoita varmistamaan osaltaan järjestöjen avaintoimijoiden osaamisen kasvattamisen ja ylläpitämisen entistä paremmin.

Vapaaehtoisten hälytysryhmien ja -yksiköiden kytkeminen avun ketjuun

Nyt käsillä oleva lakiesitys ohjaa operatiivista pelastustoimintaa monin tavoin. Tarkoituksenmukaisten pelastusyksiköiden saaminen mahdollisimman nopeasti onnettomuustilanteisiin on pelastustoimen keskeisiä tavoitteita. Lakiehdotuksen mukaan (33§, Hälytysohje) pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä.

Perinteisesti pelastustoiminta määritellään käsitteen ”kiireellinen” kautta. Nykyisen käytännön mukaan viranomaisen hälyttää vapaaehtoiset hälytysryhmät ja -yksiköt monin eri tavoin riippuen viranomaisesta, sopimuksesta ja tehtävästä. Hälytys tehdään

esimerkiksi viranomaisen johto- tai tilannekeskuksesta tai suoraan toimintaa johtavan viranomaisen toimesta. Vapaaehtoisyksikkö hälytetään hätäkeskuksesta pelastustoimen tehtävään käytännössä vain kiireellisissä pelastuslain mukaisissa tehtävissä osana pelastusviranomaisen antamaa hälytysohjeen mukaista hälytysvastetta. Tämä toiminta perustuu sopimuksellisuuteen. Hyvinä esimerkkinä ovat Suomen Meripelastusseuran alaiset vapaaehtoiset meripelastusyksiköt.

Tällainen pelastustoimen määrittely ”kiireellinen”-käsitteen kautta ei kuitenkaan parhaalla mahdollisella tavalla huomioi hädässä olevan ihmisen tarvitsemaa avun ketjua, jossa kiireellinen etsintä- tai pelastustoiminta on vain avun ensimmäinen lenkki.

Erityisesti pelastustoimen kiireellisissä tehtävissä, kuten tulipaloissa tai suurissa liikennevälineonnettomuuksissa, avun tarve ei avuntarvitsijan näkökulmasta pääty välittömään pelastustehtävään. Jotta pelastuslain 1§:ssä asetettu lain tavoite [–] ”*onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi*” saavutetaan, tulisi järjestöjen ylläpitämät valmiusryhmät ja muut valmiudet kytkeä mahdollisimman saumatomasti osaksi avun ketjua. Yksi tärkeä osa on hyödyntää olemassa olevat hätäkeskuksen ylläpitämät ja viranomaisten muut järjestelmät mahdollisimman täysimääräisinä, esimerkiksi niin, että niihin kytketään tarkoituksenmukaisella tavalla myös kiireetöntä, mutta onnettomuuden uhrien kannalta välttämätöntä ja välitöntä apua antavat vapaaehtoiset hälytysryhmät. Vapaaehtoistoiminnan edistämisen kannalta on ongelmallista, jos lainsäädäntö mahdollistaa vapaaehtoisyksiköiden rajaamisen avun ketjun ulkopuolelle esimerkiksi siirtämällä vastuuta hälyttämisestä viranomaiselta toiselle. Tehokkaan toiminnan näkökulmasta tulisi lähtökohta olla kaikkien julkisilla resursseilla ylläpidettyjen olemassa olevien järjestelmien hyödyntäminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella ja kattavalla tavalla.

Edellä mainituin perustein **Suomen Punainen Risti esittää pelastuslain 33§:n 2 momentin tarkentamista seuraavasti:** ”Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan ja sitä kiinteästi tukevaan kiireettömään, mutta avun antamisen jatkuvuuden kannalta välttämättömään toimintaan tarkoituksenmukaisimmat yksiköt riippumatta siitä, mistä maakunnasta ne ovat.”

Öllyntorjunta

Luonnoksessa esitetään, että öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta siirtyisivät sisäministeriölle (laajan siirron malli). Siirron seurauksena johtamisjärjestelmän on tarkoitus selkeytyä ja määritellä vastuu selkeästi yhdelle taholle. **Suomen Punainen Risti pitää siirtoa lähtökohtaisesti perusteltuna.**

Erityisasiantuntijuutta vaativan vastuun siirtäminen viranomaiselta toiselle sisältää riskin, että osa asiantuntemusta häviää siirron yhteydessä tai sitä ei kyetä siirron aikana tai välittömästi sen jälkeen saumattomasti turvaamaan. Ympäristöriskien riittävä tunnistaminen sekä muu ympäristöasioiden asiantuntemuksen säilyminen tulisikin niin henkilöstön, kuin muidenkin resurssien siirron yhteydessä erityisesti varmistaa.

Ministeriön viite:
SMDno-2016-1495

Lisäksi Suomen Punainen Risti kannustaa siihen, että muutoksen jälkeenkin viranomaisen edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä. **Pelastuslaissa olisi hyvä korostaa viranomaistoimijoiden vastuuta öljyonnettomuuksiin varautumisen liittyvän yhteistyön lisäämisestä myös muiden kuin perinteisten toimijoiden suuntaan (ml. vapaaehtoistoimijat).** Esitetyssä mallissa esimerkiksi Rajavartiolaitos saisi nykyistä selkeämmän ja merkittävämmän roolin öljyvahinkojen torjunnassa, ja vastuuviranomaisten määrä kasvaa. Tämä tarkoittaa myös, että yhteistyöhön tulee voida varautua laaja-alaisesti monien eri toimijoiden kesken.

Kansainvälisen avun vastaanotto ja ulkomaille annettava apu

Esityksessä maakunnan pelastuslaitoksen tehtäviä laajennetaan: 27§:ssä säädettäisiin mm., että pelastuslaitoksen tulee huolehtia *”lain 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämän valmiuden ylläpidosta”*. **Kansainvälisen avustustoiminnan kokemusten perusteella Suomen Punainen Risti esittää, että pienten maakuntien pelastustoimen voimavaroja yhdistettäisiin kansainvälisten avun antamisen ja vastaanottamisen varalle, koska pelastuslaitosten henkilöstön määrä saattaa käytännössä estää muodostelmien lähettämisen ulkomaille.** Esityksessä korostetaan sisäministeriön roolia annettavan ja vastaanotettavan pelastuspalveluavun johtamisessa. Avun antamisesta ulkomaille ja kansainvälisen avun pyytämisestä sekä siihen liittyvistä kustannuksista päättää sisäministeriö. **Suomen Punainen Risti pitää tätä laissa kirjattua linjausta sisäministeriön roolista tärkeänä.**

Kansainvälisen avunannon – kotimaassa tai ulkomailla – onnistumisen keskeinen tekijä on toimijoiden ja toiminnan tehokas koordinointi. Kansainvälisen Punaisen Ristin mekanismi on tästä toimiva esimerkki. Jotta erityisesti kansainvälisen avun vastaanotto on myös Suomessa koordinoitua, **Suomen Punainen Risti kannustaa sisäministeriötä aloittamaan yksityiskohtaisemman HNSG-laadinnan** (Host Nation Support Guidelines) **tilanteisiin, joissa Suomessa tarvittaisiin apua ulkomailta.** Näissä ohjeissa tulee huomioida Punaisen Ristin mekanismi ja kapasiteetit riippumattoman humanitaarisen avun kansainvälisenä kanavana ja antajana myös Suomessa. Siviilitoimintaan liittyvän kansainvälisen avunannon ja vastaanoton käytäntöjä on perusteltua kehittää myös siitä syystä, että vuonna 2017 julkaistun Valtioneuvoston puolustusse-lonteon mukaan Suomi varautuu ottamaan vastaan myös sotilaallista apua.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan, että kansainväliseen pelastustoimeen liittyviä valtion hankkimia erityisvalmiuksia, kalustoa ja varusteita tulisi hyödyntää nykyistä paremmin myös kotimaan onnettomuuksissa. **Tavoitteena tämä on kannatettava ja linjassa kansallisen valmiuden kehittämisen kanssa.** Esityksen mukaan maakunnille annettavia valmiuden ylläpitoon ja avun vastaanottoon liittyviä tehtäviä voitaisiin koota yhdelle tai useammalle maakunnalle. **Suomen Punaisen Ristin näkemyksen mukaan on tärkeää, että kansainväliseen toimintaan liittyvien valmiuksien suunnittelussa ja ylläpidossa huomioidaan olemassa olevat valmiudet, kuten Suomen Punaisen Ristin Kalkun logistiikkakeskuksessa olevat suuronnettomuusyksiköt. Näin pelastustoimi ja muut viranomaiset välttävät**



tarpeetonta päällekkäistä työtä muiden apua antavien toimijoiden kanssa. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, IFRC) on yksi kansainvälisistä järjestöistä, joka voi pyytää EU:n pelastuspalvelumekanismin apua ja toisaalta se, sekä Euroopan unionin alueen kansalliset Punaiset Ristit, Suomen Punainen Risti mukaan lukien, voivat toimittaa apua mekanismin puitteissa.

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että jatkossa sisäministeriö sekä kansainvälistä valmiutta ylläpitävät maakuntien pelastuslaitokset huomioivat olemassa olevat muut toimijat, esimerkiksi Punaisen Ristin, YK:n ja EU:n (UCPM) mekanismit sekä kahdenvälisten sopimusten mukaiset järjestelmät erityisesti toimintavalmiutta suunnitellessa sekä koulutus- ja harjoitustoiminnassa. Näin tositilanteessa eri mekanismit ovat tuttuja, ja eri toimijat pystyvät toimimaan yhdessä tehokkaasti. Käytännön kokemusten kautta saadun osaamisen hyödyntäminen uusien menettelyjen laatimisessa on ensiarvoisen tärkeää.

Siviiliväestön suojele ja väestönsuojelu poikkeusoloissa

Suomen Punainen Risti näkee pelastustoimen roolin tärkeänä niin onnettomuuksien ehkäisyssä, niihin varautumisessa ja pelastustoiminnassa päivittäisissä onnettomuuksissa, kuin yhteiskunnan toimintaa laajasti ja vakavasti häiritsevissä suuronnettomuuksissa ja muissa kriisitilanteissakin. Eri erityisen tärkeänä pelastustoimen tehtävänä Suomen Punainen Risti pitää varautumista ja valmiuden ylläpitoa siviiliväestön suojaamiseen sekä normaalioloissa ja niiden häiriöissä, että valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Pelastustoimi on tärkeä yhteistyötaho Punaiselle Ristille sekä järjestön viranomaisia tukevassa, että sen riippumattoman humanitaarisen toimijan roolissa.

Väestönsuojelun osalta pelastuslain muutoksella on tarkoitus erityisesti sujuvoittaa väestönsuojarakentamiseen liittyvää käsittelyä sekä alentaa kustannuksia. Varsinaisesta väestönsuojien rakentamisveloitteesta ei ole tarkoitus luopua. **Suomen Punainen Risti yhtyy luonnoksessa esitettyyn näkemykseen, että sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois, ja pitää hyvänä, että väestönsuojien rakentamista jatketaan ja olemassa olevia suoja ylläpidetään.**

Punaisen Ristin näkemyksen mukaan valtiolla tulee olla valmius suojata väestöään kaikissa tilanteissa, mukaan lukien poikkeusolot. Väestönsuojelusta säädetään Suomen ratifioimassa Geneven yleissopimuksessa (SopS 8/1955) ja sen lisäpöytäkirjoissa (SopS 82/1980). Kuten esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on tuotu esille (64§), Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa tarkoitettuja väestönsuojelutehtäviä ovat mm. hälytystoiminta, evakuointi, pelastustoiminta, lääkintähuolto (mukaan lukien ensiapu ja hengellinen huolto), sekä tilapäismajoituksen järjestäminen ja tarvikkeiden jakelu.

Esitys pelastuslaista antaa pelastustoimen viranomaisille selkeän tehtävän varautua väestönsuojeluun (64§). Esityksen mukaan pykälän 2 momenttia esitetään tarkennettavaksi siten, että se koskisi jatkossa vain pelastustoimen viranomaisten varautumista poikkeusoloihin. Esityksen mukaan muiden viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa ja niiden omassa lainsäädännössä. **Punainen Risti korostaa väestönsuojeluun ja siviiliväestön suojaamiseen liittyvän varautumisen tärkeyttä kaikkien väestönsuojelutehtäviä tekevien viranomaisten ja muiden toimijoiden osalta.** Myös sisäministeriön väestönsuojelun erityisosaajana tulisi seurata ja varmistaa, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan omassa lainsäädännössä veloitetaan jatkossa kaikki alan toimijat varautumaan Geneven sopimusten ja niiden lisäpöytäkirjojen mukaiseen väestönsuojeluun. **Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että viranomaiset varautuvat poikkeusoloihin myös valmiussuunnittelussaan sekä väestön varautumiskoulutuksen kautta, mukaan lukien esimerkiksi ensiapukoulutus.**

Pelastuslain 2§:stä (Lain soveltamisala) esitetään poistettavaksi nykyinen 3 momentti, jonka mukaan *”pelastustoimen viranomaiset huolehtivat toimialaansa kuuluvista [...] Geneven sopimuksissa (SopS 8/1955), jäljempänä Geneven yleissopimukset, sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyissä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa (SopS 82/1980) määritellyistä väestönsuojelutehtävistä.”* Momentin poistamista ei ole luonnoksessa perusteltu, mutta sitä osittain sisältöisesti vastaava säädös on esitetty lisättäväksi uuteen 2a§:ään. Uudessa pykälässä ei kuitenkaan viitata Geneven sopimukseen tai niiden velvoitteisiin. **Suomen Punainen Risti esittää, että suorat viittaukset Geneven sopimukseen sekä niiden velvoitteisiin sisällytettäisiin myös uuteen pykälään.** Viittaus Geneven sopimusten viranomaisia koskeviin velvoitteisiin pelastuslaissa yleisellä tasolla on suositeltavaa paitsi sopimusten kansainvälisoikeudellisen ja valtioita erityisesti velvoittavan luonteensa vuoksi, myös sen johdosta, että niihin viitataan laissa myöhemmin (66§).

Hallituksen esityksen 65§:ssä, joka koskee yhteistoimintaa väestönsuojeluun varautumisessa, todetaan, että valtion, maakunnan ja kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista. Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Suomen Punainen Risti on lakiesityksen mukainen julkisyhteisö, jonka humanitaariset ja väestönsuojeluun liittyvät tehtävät on määritelty Geneven sopimuksissa ja niiden lisäpöytäkirjoissa sekä kansallisessa lainsäädännössä (Laki ja asetus Suomen Punaisesta Rististä). Vaikka em. pykälä ensisijaisesti lähtee viranomaisten yhteistoiminnasta väestönsuojelussa, **Suomen Punainen Risti korostaa yhteistoiminnan tärkeyttä viranomaisten lisäksi myös muiden väestönsuojeluun osallistuvien tahojen kanssa.** Näitä ovat Punaisen Ristin lisäksi esimerkiksi Suomen Meripelastusseuran

LAUSUNTO

Ministeriön viite:
SMDno-2016-1495

alusyksiköt, jotka toimivat poikkeusoloissa Geneven sopimusten meripelastusta ohjaavien säädösten alla. Olisi näin ollen tärkeää, että lainsäädännössä pelastustoimen viranomaiset veloitetaan huomiomaan nämä edellä mainitut toimijat esimerkiksi väestönsuojeluun tähtäävässä valmiussuunnittelussa sekä muussa varautumisen yhteistoinnissa.

Lakiesityksen 66§:n mukaan sisäministeriö vahvistaisi suojelun kohteet jo normaalioloissa. **Tämä on yleisesti hyvä muutos, koska se mahdollistaa väestönsuojeluun käytettävien yksiköiden nimeämisen, henkilöstön varaamisen ja koulutuksen ennalta sekä tarvittavan muun varautumisen ja valmiussuunnittelun.** Lain 67§:n mukaisesti voitaisiin myös mm. järjestöjen väestönsuojelutehtäviin nimetty henkilöstö määrätä osallistumaan koulutukseen. Väestön suojaamisen kokonaisuuteen liittyen on tärkeää, että valmiutta suunnitellaan yhdessä viranomaisten ja muiden siihen keskeisesti liittyvien toimijoiden, kuten Punaisen Ristin kanssa. **On myös tärkeää, että Puolustusvoimat ja puolustushallinto välittävät väestönsuojelutoimijoille aktiivisesti tietoa olemassa olevista riskeistä sekä muutoksista nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.**

Laki palosuojelurahastosta

Lakiin palosuojelurahastosta esitetään lähinnä hallinnollisia muutoksia. **Suomen Punainen Risti pitää kuitenkin kiitettävänä, että lailla mahdollistetaan jatkossakin rahaston käyttö myös laajemmin** mm. järjestöjen koulutus-, varautumis-, kehittämisen- ja neuvontatoimintaan, esim. omatoimisen varautumisen osalta.



Kristiina Kumpula
pääsihteeri

